

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31. 10. 2008 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

9. Куттер П. Современный психоанализ. Перевод с немецкого. – СПб.: «Б.С.К.», 1997.- 351 с.

10. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. М.: Прогресс, 1982.

Резюме. В работе, на основе анализа литературных источников и собственного опыта автора, рассмотрены основные мотивации для внедрения в обучающие программы ВУЗов по специальности «практический психолог» спецкурса «Психодинамическая группа». Также рассмотрены некоторые организационно-административные вопросы, на которые имеет смысл обращать внимание в ходе разработки и реализации спецкурса.

Summary. In the work that is based on analysis of literature sources and Author's experience the main motivation for the introduction to the university's studying programs by the specialty "practical psychologist" special course - "Psychodynamic group". Also some questions that need some attention while planning and introduction of this special course, on organization and administration are reviewed.

УДК 37.015.3:37.011.31

А.В. ФРИДРИХ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Резюме. У статті розглядається проблема самовдосконалення особистості майбутнього вчителя, аналізується дефініція „Я-концепція”, визначаються її структурні компоненти.

Ключові слова: „Я-концепція”, самовдосконалення, майбутній педагог.

Важливою цінністю для людини є актуалізація власної індивідуальності, розвиток і реалізація свого „Я”. Це в значній мірі стосується особистості сучасного педагога, який має бути свідомим, здатним критично мислити і осмислювати хід подій, приймати рішення, вибирати та вибудовувати певну лінію соціальної поведінки, поводитися згідно з внутрішніми переконаннями й орієнтирами, виявляти свою волю та характер.

Метою нашого дослідження є всебічно розглянути проблему самовдосконалення особистості майбутнього педагога. Відповідно до мети було визначено такі **завдання дослідження**:

- проаналізувати поняття та структуру „Я-концепції” та різновиди її центрального компоненту — самооцінки;
- визначити чинники, які впливають на формування свідомості та самооцінки особистості майбутнього педагога.

Особистість отримує відомості про себе через аналіз, оцінку та судження інших і самоаналіз власної поведінки. Сприйняття нас іншими особистостями, їхні оцінки ми інтеріоризуємо у власні оцінки, штампи. За низького рівня сформованості „Я-концепції” ми сильно піддаємося зовнішнім впливам, стимулам, не вміємо робити самостійний вибір, виходячи з власних диспозицій, а складаємо уявлення про себе на основі оцінок інших і тому комплексуємо. При високому ж рівні ми керуємося власними судженнями, звіряючи власну самооцінку з оцінками інших, робимо свідомий вибір, моделюємо й корегуємо свою поведінку.

Самовиховання та самовдосконалення особистості здійснюється у різних сферах, а саме:

- інтелектуальній (розвиток пізнавальних процесів: пам’яті, мислення, творчої уяви, уваги; здібностей та інтуїції);
- морально-вольовій (гартування волі та характеру, самоконтроль за виявленими у себе вадами чи недоліками поведінки й діяльності та усунення їх);
- духовно-культурній (збагачення свого духовного потенціалу, знайомство з досягненнями світової та української культури, мистецтва, літератури; милосердя, небайдужість, виховання самоповаги як основи почуття власної гідності, однієї з основ становлення особистості);
- фізичній (розвиток фізичних сил і здібностей, загартування; вдосконалення своєї зовнішності, яка б гармоніювала з внутрішнім світом).

Продемонструємо вищесказане графічно на рис.1.

Рис. 1. Сфери самовиховання та самовдосконалення особистості.

Формування особистості неможливе без становлення її самосвідомості, тобто без вироблення в особистості позитивного чи негативного ставлення до всього того, що входить у сферу „Я”. Для становлення і вдосконалення особистості майбутнього вчителя важливе значення має вміння пізнати себе, розкрити свої потенції, самокритично оцінити, вималювати в уяві свій образ, мати чітко сформовану „Я-концепцію”. Для формування даного феномену важливо мати правильне уявлення про нього. Значний інтерес для осмислення сутності цього поняття організації процесу його формування, на наш погляд, становлять дослідження психологів, а саме Б.Г.Ананьєва, Р.Бернса, Л.І.Божович, Л.С.Виготського, І.С.Кона, О.І.Леонтьєва, С.Л.Рубінштейна, В.В.Століна.

„Я-концепція — сукупність всіх уявлень індивіда про себе в поєднанні з їх оцінкою” [1, 30].

Я-концепція (інакше самосвідомість) — відносно стійка, більшою чи меншою мірою усвідомлена, пережита як неповторна система уявлень індивіда про самого себе, на основі якої він планує свою взаємодію з іншими людьми і ставиться до самого себе. Я-концепція — цілісний, хоча й не позбавлений внутрішніх протиріч, образ власного „Я”, що

виступає як установка по відношенню до самого себе і така, що включає наступні компоненти: когнітивний, емоційний, оціночно-вольовий [3], [1, 32].

Ми погоджуємося з думкою В.В.Століна, який вважає, що „самосвідомість належить цілісному суб'єкту й служить йому для організації його власної діяльності, його взаємовідношень з оточуючими та його спілкування з ними” [4, 71].

Я-концепція — „явище індивідуально-психічного порядку” [1, 8]. За визначення Р.Бернса, це поняття включає в собі „уявлення про самого себе, про свою власну особистість” [1, 25].

Зміст Я-концепції, як вважають психологи, є одним із найважливіших результатів виховання та навчання, тобто того, що складає зміст і форми соціалізації особистості [1, 25 - 26].

За переконаннями психолога Р.Грановської, самосвідомість формується у процесі взаємодії з іншими людьми, переважно з тими, з ким виникають особливі стосунки. Проте, на думку автора, самосвідомість пов'язана не тільки з впливом цих компонентів, але й із самооцінками, які залежать від успішної діяльності людини [2, 264].

Отже, „Я-концепція” детермінується не лише самосприйняттям, але й ставленням до цінностей навколишнього. Вона є відносно стійкою і в той же час динамічною системою уявлень про себе, складовими яких є усвідомлення власних фізичних, інтелектуальних та інших якостей, прийняття чи не прийняття їх, самооцінка. Крім того, сюди входить і оцінка (суб'єктивна) зовнішніх умов і факторів, які формують особистість, коректують її.

Згідно з Р.Бернсом, А.Маслоу, „Я-концепція” є системою Я-реального (якими ми є насправді в даний час), Я-ідеального (ким би ми хотіли бути, або мали би бути згідно з нормами та правилами), Я-динамічного (мінливість особистості під впливом певних умов та факторів), що дає змогу особистості бачити, усвідомлювати й використовувати перспективи свого розвитку та вдосконалення [1], [5].

У більшості випадків Я-реальне та Я-ідеальне різняться, про що свідчать наші психолого-педагогічні спостереження. Такі розходження мають як позитивні, так і негативні наслідки.

„Я-концепція” має ряд компонентів, які ми коротко охарактеризуємо.

Когнітивний компонент „Я-концепції” становить сформований в особистості образ власних якостей, здібностей, соціальної значущості. Він утворюється на основі самоусвідомлення у процесі самоспостереження, самопізнання та самоаналізу.

Емоційно-оціночний компонент полягає в тому, що у процесі оцінювання своїх якостей, вчинків, поведінки та діяльності особистість завжди виявляє певне емоційне ставлення до себе, яке містить різні форми: само схвалення, самоосуд, само докір тощо. Вибір життєвої мети, планів, перспектив людина здійснює на основі пізнання довкілля, обставин і самого себе. При цьому постійно оцінює, порівнює і зіставляє себе та інших людей, звертаючись у минуле, живучи в теперішньому часі, орієнтуючись на майбутнє.

Вольовий компонент — це самостимулювання, самопереконання, самонаказ, самонавіювання і само сповідь особистості. Цей компонент дає змогу використовувати власні ресурси і не піддаватися впливам інших, а переломлювати їх через власні почуття та переконання.

Конативний (поведінковий) компонент є чи не найважливішим з погляду на те, що особистість мобілізує всі свої сили та можливості, внутрішні резерви на досягнення життєвих цілей, на самовдосконалення.

Самооцінка є центральним структурним компонентом самосвідомості. Вона відіграє важливу роль у саморегулюванні поведінки та діяльності. Самооцінка є результатом мислительної діяльності — аналізу, порівняння, синтезу, узагальнення.

Важливою психологічною характеристикою самооцінки є її ступінь адекватності (адекватна, неадекватна), рівень (висока, середня, низька) і міра стійкості (стабільна, дестабілізована), залежність від соціальних напрямів (вік, соціальний статус, рольові досягнення).

Адекватна критична самооцінка відносно об'єктивна оцінка власних потенцій, ціннісних орієнтацій, вчинків і дій, діяльності та поведінки — лежить в основі самореалізації та самоорієнтації особистості, виховання професійно значущих якостей. Що знайшло своє відображення у дослідженнях Л.І.Божович, І.С.Кона, Л.І.Рувінського тощо.

Як свідчать результати нашого дослідження, адекватна критична самооцінка допомагає особистості відчутти свої сили, потенції та мобілізувати їх, з повною силою використовувати у діяльності та поведінці, ставити до себе все більш посилені вимоги.

Адекватна самооцінка забезпечує усвідомлення власної неповторності, бажання жити насиченим життям, активність, усвідомлення своїх слабких і сильних сторін, гармонія у розвитку, сприймання критики як можливого шляху зростання, високий рівень самоповаги. І все це екстраполюється на поведінку та діяльність піддослідних, тобто у них покращується якість навчання та результати педагогічної практики).

Неадекватна самооцінка (суб'єктивна, така, що не відповідає об'єктивним характеристикам особи) перешкоджає особистості, не дає їй можливості правильно оцінити та розрахувати свої сили та використати їх для власного розвитку, вдосконалення.

Неадекватна самооцінка особистості є причиною її помилкових вчинків та асоціальної поведінки. Студенти, які мають неадекватну самооцінку, характеризуються нестійким інтересом до навчання, низькою успішністю, конфліктним характером тощо.

Можна стверджувати, що сформована адекватна самооцінка дасть змогу особистості звільнитися від безпосереднього впливу довкілля, допоможе перетворитися у творця власної долі, у вихователя своєї особистості.

На формування свідомості та самооцінки впливають також зовнішні чинники, серед яких: підвищення вимог до особистості, певна позиція з боку викладача. Охарактеризуємо два основних типи позицій:

Позиція викладача, яка спричиняє занижену самооцінку студента, невпевненість його у виборі цінностей, форм і варіантів поведінки, комплексуювання:

- негативні очікування стосовно студента, недовіра щодо його можливостей;
- безпідставно завищені стандарти, без підґрунтя, тобто неадекватні потенційним можливостям студента;
- подвійні стандарти;
- амбіційність викладачів;
- авторитарний стиль керівництва.

Позиція, що заохочує студентів, сприяє становленню у них стійких ціннісних орієнтацій:

- асертивність (прийняття кожної особистості такою, якою вона є);

- уникнення моралізування, надавання переваги дружнім ненав'язливим порадам на дискусійній основі;
- глибока віра в особистість, її потенції, здібності;
- фокусування уваги на позитивних виборах студентами певних орієнтирів у житті, вчинках, діях, поведінці;
- моделювання власної системи ціннісних орієнтацій, адекватної самооцінки, поведінки;
- гуманістичний стиль керівництва, особистісно зорієнтований підхід.

Отже, у ході дослідження ми дійшли висновку, що особистість майбутнього вчителя може здійснювати самопізнання різними шляхами: через спостереження за власною поведінкою, діяльністю; самоаналіз; порівняння себе з іншими та з Я-ідеальним; сприймання та аналіз критичних зауважень інших, їх зіставлення з власними спостереженнями; поступове вироблення об'єктивного ставлення на основі фіксації реальних фактів.

Тому основою самовдосконалення особистості майбутнього вчителя вважаємо індивідуальну та цілеспрямовану психічну регуляцію як спеціально вироблену систему умінь та навичок, що організують необхідний рівень функціонування психіки в діяльності особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернс Р. Развитие Я – концепции и воспитание: Перевод с англ. – М.: Прогресс, 1986. — 423 с.
2. Грановская Р.М. Элементы практической психологии. – Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1988. — 390 с.
3. Кон И.С. Социология личности. — М., 1967. — 383 с.
4. Столин В.В. Самопознание личности. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983. — 284 с.
5. Maslow A.H. Self-actualization: a study of psychological health / Personality symposia. — New York: Grune and Stratton, 1950. — № 1. — Р. 11 – 34.

Резюме. В статье рассматривается проблема самосовершенствования личности будущего учителя; анализируется дефиниция «Я-концепция», определяются ее структурные компоненты.

Summary. The article deals with the problem of personality self-perfection of the future teacher, it has been analyzed the notion and the structure of the definition "Self-conception".

УДК 159.9

М.Ю. ХВОРОСТ, О.С. КОЛЕСНИЧЕНКО, А.Ю. ПОБІДАШ

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ЛЮДЕЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ ТА ДІЇ ПРАЦІВНИКІВ МНС ПО НАДАННЮ ДОПОМОГИ ПСИХІЧНО ПОСТРАЖДАЛИМ

Резюме. У статті розглядаються основні особливості поведінки людей, які потрапили у НС. Наведено основні заходи та прийоми роботи працівників МНС, щодо надання екстреної психологічної допомоги потерпілим від НС. Надані основні напрямки психопрофілактичної роботи.

Ключові слова: екстрена психологічна допомога, психопрофілактика, стрес, фрустрація, криза, конфлікт.

Постановка проблеми. Неможливість будувати звичайні ділові відносини з людьми, які потрапили в надзвичайну ситуацію – психологічна суть екстремальних умов. В цих умовах змінюється мотивація поведінки не тільки громадян, але й співробітників всіх структур, які задіяні в процесі ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. Змінюються правові, моральні, етичні норми поведінки. В умовах надзвичайної ситуації відносини з громадянами повинні базуватись на дипломатичних здібностях, психічній рівновазі, знанні психічних особливостей поведінки людей в екстремальних ситуаціях, а також на врахуванні місцевих звичаїв та норм поведінки.

Серед психологічних результатів дії надзвичайних ситуацій на першому місці знаходиться різке підвищення в поведінці емоційного компонента. В значній кількості людей знижується здібність до самоуправління, підвищується нервово-психічне напруження, активізуються негативні емоції. В цих умовах виникають почуття страху, відчаю, безнадійності, гніву. Співробітникам МНС в надзвичайних умовах таким негативним почуттям треба протиставити холонокровність, здібність утримувати себе та подавляти некеровані емоції громадян [1].

Мета дослідження. Метою даної статті є визначення прояву різних типів поведінки постраждалих в наслідок екстремальної ситуації, та розкриття головних завдань дій працівників МНС України щодо до стабілізації емоційного стану потерпілих.

Результати дослідження. Співробітникам МНС необхідно пам'ятати, що у людей, які потрапили у надзвичайні ситуації, в цілому проявляється три типи поведінки.

Першим типом поведінки є дії, які легко породжують конфлікт. При цьому виникає невирішене зіткнення мотивів та зміщення домінант. Останнє призводить до гальмування вольових дій та свідомості.

Другий тип поведінки зумовлюється кризою. Людина розуміє, що наступив критичний час в її житті, хоча водночас відчуває неможливість змінити ситуацію.

Третій тип поведінки зумовлений стресом та фрустрацією. В цьому випадку людина не може контролювати розвиток гостросюжетних дій при водночас виникаючій потребі в знаходженні виходу із цього положення. Така психологічна ситуація породжує агресивне ставлення людини до всього, що на її думку не відповідає її потребам. Всі ці форми поведінки, викликані екстремальною ситуацією, являються умовою психологічного захисту.

Головним завданням співробітників МНС, які прибули на місце, де скоїлася аварія, або виникла друга надзвичайна ситуація, є її стабілізація та вплив на емоційний стан потерпілих [4].

Для реалізації цих завдань необхідно:

- триматися спокійно, впевнено, щоб люди відчували в працівниках МНС надійну опору і професійних захисників їх безпеки;
- повинні викликати у громадян відчуття лідерства працівника МНС.

З М І С Т

<i>Від редакції</i>	3
Булах І.С. Теоретичні засади обґрунтування вихідних положень психологічної допомоги в процесі особистісного зростання підлітка.....	4
Ковалевич В.В. Психосоціальне формування екзистенціальних перспектив личности в контексті консолідації общества.....	8
Максимова Н.Ю. Психологічний супровід як засіб корекції поведінки соціально дезадаптованих підлітків.....	11
Павелків Р.В. Шляхи оптимізації психологічної адаптації та навчальної успішності студентів-першокурсників у контексті діяльності психологічної служби ВНЗ.....	15
Шевченко Н.Ф. Теорія і практика психологічної допомоги хворим.....	18
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Ігрова терапія як засіб психологічної допомоги.....	21
Артемова О.І. Важливі аспекти психолого-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу сучасної школи.....	24
Безлюдна В.І., Корчакова Н.В. Психологічне сприяння розвитку творчого потенціалу старшокласників.....	26
Белікова Н.О. Формування готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до здоров'язберігаючої діяльності.....	28
Бабак К.В. Психологічний супровід особистісно-професійного розвитку студентів.....	31
Воробійов А.М. Культурницька індивідність української психіки у контексті світовідчуження.....	33
Вронська В.М. Проблеми психологічної підготовки старших медичних сестер дошкільних навчальних закладів в інституті післядипломної педагогічної освіти.....	36
Галян О.І. Психологічні аспекти включеності юнаків у процес виховання.....	39
Герасіна С.В. Теоретичні засади психологічної допомоги учням ПТНЗ у формуванні їх готовності до професійної самореалізації.....	42
Главінська О.Д. Зміст психологічного супроводу для розвитку молодшого школяра.....	46
Дем'янюк О.Б. Сучасні технології трансперсональної психології.....	48
Дідик Н.М. Теоретичні і практичні основи психодіагностики особистісної зрілості студентів напрямку "Психологія".....	50
Дружиніна І.А. Тренінг професійної ідентичності в системі підготовки практичних психологів.....	52
Дудар О.В. Особливості розвитку емоційного відгукування старшокласників.....	55
Іванюк І.Я. Сім'я з „особливою” дитиною та її емоційні установки.....	58
Івашкевич Е.З. Особливості використання психотехнік з метою проведення реабілітаційної роботи зі школярами з особистісними розладами.....	61
Карєпова Е. В. Архетипічні паттерни поведінки як основа формування життєвого сценарію.....	65
Карковська Р.І. Психологічна підтримка агресивних абонентів в телефонному консультуванні.....	70
Кириченко Н.А. Психологічні особливості постановки та досягнення мети особистістю.....	72
Климишин О.І. Християнсько-орієнтований зміст психологічної допомоги невиліковно хворим людям.....	75
Когутяк Н.М. Гуманістичний підхід у дослідженні проблеми віктимності особистості.....	79
Козловська Е.В. Гармонійні стосунки в сім'ї як фактор особистісного зростання.....	82
Колісник О.П. Медитація як стержень будь-якої духовної практики та як засіб радикальної психологічної самопомоги.....	86
Корнієнко О.В. Психодіагностика особливостей психосоматичного здоров'я студентської молоді.....	91
Косарева О.І. Корекція особистісного розвитку дошкільника.....	96
Кочубейник О.М. "Що означає бути собою?": кризова природа запитання.....	98
Кулаков Р.С. Психологічна допомога в організації професійного самовизначення старшокласників.....	101
Кухар С.Ю. Вплив механізмів психологічного захисту на стратегію поведінки студентів у конфліктних ситуаціях.....	104
Лисяк О.М. Психологічні особливості ціннісно-сміслової сфери особистості в юнацькому віці.....	107
Лонська Є.В. Особливості психокорекції депресивного стану жінок, що страждають від домашнього насильства.....	109
Мазяр В.М. Психологічні засоби релаксації школярів з депресивним станом.....	111
Максимов М.В. Роль музики у вирішенні проблем психологічної допомоги особистості.....	114
Мельник І.Я. Психологічні засади проблеми адаптації особистості.....	117
Мельник Ж.В. Вплив особистості сімейної історії психолога та психотерапевта на його роботу.....	119
Мешко Г.М. Емоційне вигорання педагога як показник стану його професійного здоров'я.....	121
Михальська С.А. Особливості організації корекційної роботи з комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників.....	125
Михальчук Н.О. Діалогічна взаємодія школярів з іншомовним текстом в детермінації становлення їх суб'єктності.....	127
Осьмак Л.П. Змістовно-хронологічні особливості життєвої перспективи старшокласників.....	133
Павелків В.Р. Продуктивне розвивальне середовище як засіб формування позитивних стосунків підлітків з однокласниками.....	135
Пастушенко Л.А. Тренінг розвитку особистісно-значимого досвіду майбутніх практичних психологів.....	138
Перелигіна Л.А., Приходько Ю.О. Профілактика станів психоемоційної напруги у працівників системи МНС України.....	141
Пивоварчук Т.О. Основні чинники формування комунікативних умінь.....	143
Попіль М.І. Актуалізація особистісних якостей як чинник ефективності професійної діяльності медсестер.....	145
Пюра О.С. Особливості впливу комп'ютерних ігор на вияв агресивної поведінки у дітей підліткового віку.....	148
Репецька Т.Л. Психологічна допомога особам з суїцидальними намірами.....	151
Реуцький М.В. Психотерапевтична метафора у сучасному кінематографі (з досвіду впровадження програми «Психодраматичний кіносеминар»).....	153
Рикун А.А. Характеристика причин виникнення та основних стадій конфлікту.....	156
Романюк В.Л. Концепція якості життя та проблеми ортобіозу особистості.....	159
Романюк Л.В. Проблеми самооцінки і корекції функціональних станів особистості в умовах середньої школи.....	161
Рудюк О.В. Організація дослідження особистісно-сміслової детермінації переживання професійних криз у безробітних.....	162

Рудь Г.В. Особливості усвідомлення цінності власної особистості у юнацькому віці	166
Рябой Є.М. Психодинамічна психотерапія як засіб надання психологічної допомоги хворим на гіпертонію: спроба теоретичного обґрунтування	168
Славина Н.С. Розвиток емоційної сфери та вольових якостей дитини, як умова готовності до школи.....	170
Смалько М.Ф. Психологічна допомога особистості у професійній підготовці музиканта.....	172
Сокол І.А. Можливі аспекти психологічної допомоги у вирішенні завдань формування українського національного характеру старшокласників	175
Ставицька О.Г. Психологічні особливості продукування фонаційних компонентів невербальної комунікації	178
Скотна Н.С., Стець В.І. Ідентичність як необхідна складова та критерій психічного здоров'я.....	181
Турченко О.Ф. «Психодинамічна група» як фактор покращення процесу формування професійної самоідентифікації у студентів-психологів у вузі	184
Фрідріх А.В. Психолого-педагогічна проблема самовдосконалення особистості майбутнього педагога	188
Хворост М.Ю., Колесніченко О.С., Побідаш А.Ю. Психологічні особливості поведінки людей в екстремальних умовах та дії працівників мнс по наданню допомоги психічно постраждалим.....	190
Хомич Г.О., Руденко І.А. Психологічна допомога дітям, котрі перебувають в умовах тривалої деривації.....	192
Хомич І.С. Психологічна сутність уявлень дітей молодшого шкільного віку про відповідність власної поведінки нормам моралі.....	195
Хупавцева Н.О. Діалогічний підхід в освіті як необхідна складова розвитку суб'єктності школярів	198
Чорний М.М. Створення сприятливого мікроклімату в учнівському колективі як засіб психологічного супроводу у діяльності класного керівника.....	201
Чуйко О.В., Дунаєвська Ю.Е. Особливості працевлаштування випускників школи – інтернату для дітей, які потребують корекції розумового розвитку.....	204
Шиколенко Т.І. Психологічний супровід розвитку особистості та її образу «я» в дошкільному та молодшому шкільному віці	208
Яцюк Н.О. Розвиток рефлексивної культури в процесі фахової підготовки психологів.....	210
Відомості про авторів	213

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2008 р. Підписано до друку 3.11.2008 р.
Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 33,25. Замовлення № 58/1 Наклад 300.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20